Nu blomstrer blåhat og røllike i Marbæk

Flora i Marbæk

Blåhat reagerer som lakmuspapir.

Blåhat sigter til blomsterhovedernes form og farve. Knautia efter den tyske botaniker Christian Knaut. Arvensis betyder voksende på marker, arvum betyder mark, ager. Flittigt brugt I folkemedicin mod bl.a. hoste og hæshed, hjertesmerter, hæmorider, bylder, skab, syfilis, hudsygdomme og som sveddrivende, sårhelende, blodrensende og feberstillende middel. Planten har også været anvendt mod lus og lopper. De velduftende blomster kan bruges i en kryddersnaps. Undertiden kan blomsterhovederne være 'født' hvide eller røde, men man kan dog selv spille naturen et puds, for lægger man et blomsterhoved på en myretue, og myrerne angriber den med deres myresyre, farves blomsterne røde, blomsterfarven er nemlig følsom overfor pH-ændringen forårsaget af myresyren, derved opfører blomsterne hos blåhat sig som lakmuspapir. Puster man i stedet tobaksrøg på blomsterne, bliver de angiveligt grønlige. Blåhat kaldes også blåmand, snogeurt, flueøje, sypude, jomfruhat og luseknap. Planten er en farveplante, idet bladene farver garn og stof blåt og grønt.

Planten er meget nøjsom og hårdfør velsignet med en dybtgående pælerod, som kan sikre vandforsyningen i selv tørre perioder. Plantens indehold af bitterstoffer, tanniner og saponinner samt den stivhårede stængel kan tjene som beskyttelse mod at blive udsuget eller blive spist af bl.a. myrer, snegle og sommerfuglelarver. Når frugtmodningen er tilendebragt visner planten og blomsterhovederne ligger slapt ned mod jorden, hvilket er en tilpasning til myrespredning, som også ses hos mange andre planter med myrespredning.

Almindelig røllike hed på gammeldansk rølikæ, navnet stammer fra krølle, rulle og sigter til de krusede, findelte blade. Achillea henviser til sagnhelten Akilles, som under den trojanske krig angiveligt anvendte planten som medicinplante. Millefolium betyder tusindblad og hentyder til vandplanteslægten tusindblad på grund af de mange bladafsnit. I folkemedicin med mangesidige anvendelsesmuligheder, f.eks. mod insektbid, slangebid, betændte led og øjne, fordøjelsesbesvær (bitterstofferne er bl.a. fordøjelsesstimulerende), mavepine, hovedpine og som feberstillende, sårhelende, vanddrivende, karsamentrækkende og slimløsnende middel. I køkkenet kan den krydrede og bitre plante anvendes som krydderi i kryddersmør eller som drys, som suppevisk eller stoppes i fisk, kylling og mørbrad, før de koges eller steges. Kan tillige bruges i urtete, de nyudsprungne blomster kan benyttes i likør og kryddersnaps. Planten er også blevet røget som tobak og tygget som skrå og snus samt anvendt til ølbrygning som konserveringsmiddel og som erstatning for humle og sågar som myggebalsam og rynkefjerner.

Røllike er en gammelkendt medicinplante.

Røllike har mange sigende navne, som godt kan sætte fantasien i sving, såsom sårurt og soldaterurt, jordhumle, nyseurt, røvsnerpe, præstekrave, tobaksblomst, kattepersille, brystnellike og tømmerurt.

(Uddrag af Floraen i Marbæk – en naturperle ved Vadehavet og Varde Å. Nedsat til kun 150 kroner. Bestil den via mail@hjertingposten.dk)

Tekst: Carsten Mathiesen
Foto: Biopix

Knortegæs er på sen rejse til Sibirien

Vadehavets fugle

Mørkbugede knortegæs ved udløbet af Varde Å i Ho Bugt. De fløj sent mod Sibirien i år.

Fuglelivet i den nordligste del af Vadehavet – nærmere bestemt Ho Bugt og Varde Ådal – er lige nu i yngletidens tegn. Men det er alligevel en sandhed med modifikationer, da der stadigvæk er nogle få trækfugle, der endnu ikke har taget den sidste del af rejsen fra vinterkvartererne til yngleområderne. Hvorfor er de så sent afsted, og kan de overhovedet nå at yngle i den resterende del af sommeren? De afventer et eller andet, og det er nok en indrestyret proces, der bygger på millioner af generationers erfaring indkodet i deres DNA. Nemlig at deres ynglepladser i det højarktiske stadig er iskolde og sandsynligvis dækket af sne. Og ja, de kan godt nå det, men så skal de også snart påbegynde rejsen mod nord.

Det oplevede jeg i sidste uge, hvor en lille gruppe af mørkbugede knortegæs gik og fouragerede hvor Varde Å løber ud i Ho Bugt ved Myrthue. Seks individer hyggede sig gevaldigt, og pudsede fjer i så lang tid, at jeg tænkte, at de måske var lidt pyntesyge… Men alting har en årsag, og pludselig forstod jeg, hvorfor de havde så travlt med fjerpleje. For uden en lyd lettede alle seks simultant, og de har formodentligt påbegyndt eller færdiggjort deres returtræk mod den vestrussiske tundra i Sibirien. Jeg fulgte dem med kikkert og kamera, indtil det gik op for mig, at dette var alvor. Det var en smuk oplevelse, og tanken om, at de skulle ud på en længere rejse satte denne eftermiddag i perspektiv.

Det er nok de sidste trækfugle, der sammen med andre arter som krumnæbbede ryler og bramgæs trækker mod nord i disse dage, for om få dage starter efterårstrækket mod syd, og det er et af naturens paradokser at trækket nordpå og sydpå faktisk overlapper hinanden. Det vil jeg fortælle om næste gang.

Tekst og foto: Søren Brinch

Avisuddeler søges

Er du over 18 år, kan lidt tysk, er smilende og glad for at tale med turister?

Så kunne du være den, vi søger som avisuddeler på havnen i Esbjerg lørdag den 2., lørdag den 16. og lørdag den 30. juli fra klokken 9.

En god, fornuftig voksenløn gives.

Send et par ord til
mail@hjertingposten.dk
eller send SMS til 42 41 09 99

fortsat

Det skal være sjovt og givtigt at være borger i Esbjerg - medborgerskab og sociale netværk på tværs af bydele

FRIVILLIGFORENINGEN
TRÆFPUNKTsædding
- et fletværk af netværk

Sædding Centret
Fyrvej 34B
6710 Esbjerg V
tlf. 21 86 96 12
tpspost@saedding.nu

Læs mere om Frivilligforeningen og de mange forskellige aktiviteter på:
www.sædding.nu
Træfpunkt Sædding

ELLA-FANT
ellafant.dk

ÅBENT ALLE HVERDAGE 14-17 • LØRDAG 9-13

Levering af sand, støbemix, muldjord, granitskræver og træflis mm. Har du trailer, kan du selv afhente.

VOGNMAND BJERRE
Stenhuggervej 19 - 6710 Esbjerg V.
Tlf. 75 15 12 15 / 40 53 12 32